EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 02 02
COM(2022) 30 final

Standartizacijos dokumentų rinkinys

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Reglamento (ES) Nr. 1025/2012 įgyvendinimo 2016 –2020 m.

1 Įvadas

Reglamentu (ES) Nr. 1025/2012[1] (toliau – Reglamentas) nustatyta teisinė sistema, kad Komisija galėtų prašyti Europos standartizacijos organizacijų[2] parengti produktų ir paslaugų standartus ir standartizacijos leidinius, kuriais prisidedama prie ES politikos ir ES teisės įgyvendinimo, siekiant užtikrinti ES paramą Europos standartizacijos sistemos (ESS) veikimui; be to, jame išdėstyti pagrindiniai Europos standartizacijos sistemos veikimo kriterijai.

Pagal Reglamento 24 straipsnio 3 dalį Komisija kas penkerius metus turi pateikti jo įgyvendinimo ataskaitą. Pirmoji 2013–2015 m. ataskaita buvo paskelbta 2016 m.[3] Ši ataskaita iš esmės apima 2016–2020 m. laikotarpį. Pažymėtina, kad kai kurių duomenų turima tik iki 2019 m., tačiau, kai įmanoma, į ataskaitą taip pat įtraukti atnaujinti faktai ir skaičiai iki 2021 m. Reglamento 24 straipsnio 1 ir 2 dalyse reikalaujama, kad Europos standartizacijos organizacijos ir kitos ES finansavimą gaunančios organizacijos teiktų metines savo veiklos ataskaitas. Į tas ataskaitas buvo atsižvelgta rengiant šią ataskaitą. Siekiant padėti surinkti duomenis, buvo užsakytas nepriklausomas tyrimas[4].

2 Reglamento įgyvendinimas

Siekdama padėti įgyvendinti Reglamentą, Komisija pradėjo įgyvendinti keletą iniciatyvų ir priemonių. Remdama 2015 m. bendrosios rinkos strategiją[5] ir vadovaudamasi 2016 m. Standartizacijos dokumentų rinkiniu[6], Komisija pradėjo įgyvendinti Bendrą standartizacijos iniciatyvą (BSI). Vadovaujantis įvairių suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimu ir partneryste grindžiamu požiūriu, šia iniciatyva siekiama modernizuoti Europos standartizacijos sistemą, kad būtų išlaikytas jos patrauklumas, veiksmingumas ir efektyvumas. Ši iniciatyva buvo suskirstyta į 15 skirtingų priemonių, o dokumentai yra prieinami viešai[7]. 2018 m. sausio mėn. buvo pristatyta tuometinė padėtis[8]. Atsižvelgiant į šias iniciatyvas ir veiksmus, dabartinę Reglamento įgyvendinimo padėtis apibendrinama toliau.

2.1 Skaidrumas tarp standartizacijos institucijų (4 straipsnis)

Reglamento 4 straipsnyje nustatyti Europos standartizacijos organizacijų ir nacionalinių standartizacijos institucijų, taip pat šių organizacijų ir Komisijos vienų kitoms teikiamų standartų skaidrumo reikalavimai.

---

[1] 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 dėl Europos standartizacijos, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos direktyvos 89/686/EEB ir 93/15/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/9/EB, 94/25/EB, 95/16/EB, 97/23/EB, 98/34/EB, 2004/22/EB, 2007/23/EB, 2009/23/EB ir 2009/105/EB ir panaikinamas Tarybos sprendimas 87/95/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1673/2006/EB, OL L 316, 2012 11 14, p. 12.

[2] Pagal Reglamentą trys Europos standartizacijos organizacijos yra Europos standartizacijos komitetas (CEN), Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetas (CENELEC) ir Europos telekomunikacijų standartų institutas (ETSI).

[3] COM(2016) 212 *final*.

[4] Reglamento (ES) Nr. 1025/2012 įgyvendinimo tyrimas (pagal 24 straipsnį), https://doi.org/10.2873/504681 ir https://doi.org/10.2873/593923.

[5] COM(2015) 550 *final*.

[6] COM(2016) 358 *final*.

[7] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#jis.

[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0015.

Kaip reikalaujama 4 straipsnyje, internetinės priemonės palengvina kitų Europos standartizacijos organizacijų, nacionalinių standartizacijos institucijų ir Komisijos prieigą prie standartų projektų ir padeda užtikrinti standartų skaidrumą. Pagal Reglamento 4 straipsnį Europos lygmeniu prieiga prie standartų projektų pagerinta ir standartų skaidrumas padidintas Europos standartizacijos organizacijoms 2015 m. įgyvendinus internetines priemones, nes jos įdiegė mechanizmą, kuriuo Europos standartizacijos organizacijų nariams ir (arba) dalyvaujantiems suinteresuotiesiems subjektams, Komisijai ir Europos laisvosios prekybos asociacijai (ELPA) suteikiama tiesioginė internetinė prieiga prie Europos standartų projektų ir standartizacijos leidinių. Kalbant apie nacionalines standartizacijos institucijas, 2019 m. apie 70 proc. jų buvo įdiegusios internetines priemones, kuriomis palengvinama atitinkamų suinteresuotųjų subjektų prieiga prie nacionalinių standartų projektų. Nepaisant to, remiantis pilietinės visuomenės organizacijų ir mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) ataskaitomis, vis dar kyla sunkumų dalyvauti nacionalinių standartizacijos institucijų veikloje.

2.1.1 Gairės

2015 m. Komisija, bendradarbiaudama su Europos standartizacijos organizacijomis ir siekdama papildomai skatinti skaidrumą, parengė **vadovą**[9], kuriame Europos standartizacijos organizacijų atstovams, Komisijos pareigūnams, ES valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems subjektams pateikiamos gairės dėl Komisijos standartizacijos prašymų vaidmens[10], taip pat kaip parengti ir priimti standartizacijos prašymus[11] ir kaip juos vykdyti[12]. 2016 m.[13] Komisija taip pat paskelbė **Europos standartizacijos organizacijoms** skirtą bendrą **kontrolinį sąrašą**, kad jos, rengdamos ir teikdamos darniuosius standartus, kuriais prisidedama prie ES teisės įgyvendinimo, **atliktų įsivertinimą**, kad būtų skatinama standartų bei leidinių kokybė ir sėkmingas nuorodų į juos skelbimas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Kai kuriais atvejais[14] tam tikrose politikos srityse šis kontrolinis sąrašas buvo pritaikytas atsižvelgiant į teisės aktų ypatumus ir kitus sektorių reikalavimus.

Komisijai siekiant parengti išsamias gaires dėl gaminius reglamentuojančių ES taisyklių įgyvendinimo, į **Mėlynąjį vadovą**[15] įtrauktas specialus skirsnis apie standartus (4.1.2 skirsnis ir VI priedas).

2.2 Įtraukumas ir suinteresuotųjų subjektų, įskaitant mokslinių tyrimų įstaigas, dalyvavimas (5 ir 9 straipsniai)

Reglamento 5 straipsnyje reikalaujama, kad Europos standartizacijos organizacijos skatintų ir palengvintų tinkamą atstovavimą visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams, įskaitant MVĮ, vartotojų organizacijas ir aplinkos bei socialinės srities suinteresuotuosius subjektus, taip pat veiksmingą jų dalyvavimą jų vykdomoje standartizacijos veikloje. Nustatytos suinteresuotųjų subjektų organizacijos, šiuo metu gaunančios ES finansavimą (dar vadinamos III priedo organizacijomis), yra asociacija „Smulkiojo verslo standartai“ (SBS),

[9] SWD(2015) 205 *final*, 2015 10 27.
[10] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13507/attachments/1/translations.
[11] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13508/attachments/1/translations.
[12] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/13509/attachments/1/translations.
[13] Ares(2016)6548298, 2016 11 22.
[14] Pvz., Direktyvos 2014/30/ES ir Direktyvos 2014/53/ES atveju.
[15] https://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks_en#blue-guide.

Europos vartotojų atstovavimo standartizacijos srityje koordinavimo asociacija (ANEC), Aplinkosaugos koalicija standartų klausimais – Europos standartizacijos visuomeninių aplinkosaugos organizacijų asociacija (ECOS) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC), atstovaujančios atitinkamai MVĮ, vartotojų, aplinkos srities ir darbuotojų interesams.

Europos lygmeniu (Reglamento 5 straipsnio 1 dalis) III priedo organizacijos politikos lygmeniu gali dalyvauti visų Europos standartizacijos organizacijų valdymo organų veikloje, o techniniu lygmeniu – CEN ir CENELEC techninių organų ir ETSI techninių komitetų veikloje. Nuo tada, kai buvo paskelbta pastaroji ataskaita, imtasi naujų iniciatyvų, kuriomis siekiama toliau didinti jų įtrauktį ir gerinti veiksmingą dalyvavimą.

2017 m. CEN ir CENELEC įgyvendino pakeitimą, pagal kurį ne pramonės III priedo organizacijos (ANEC, ETUC ir ECOS) gali teikti oficialias nuomones dėl standartų projektų (vadinamoji teisė pareikšti nuomonę). Nepalankios nuomonės atveju už atitinkamo standarto rengimą atsakingas techninis komitetas turi apsvarstyti nuomonėje išdėstytą pagrindimą ir pateikti savo pastabas. Be to, gavus nepalankią nuomonę standarto projektas gali būti peržiūrėtas. Apskritai 76 proc. visų visuomeninių suinteresuotųjų subjektų pateiktų oficialių nuomonių buvo palankios.

2017 m. ETSI, siekdamas bendradarbiauti su III priedo organizacijomis, pradėjo įgyvendinti programą „3SI“. Siekiant aptarti su įtraukumu susijusius klausimus, į šią programą įtrauktos apskritojo stalo diskusijos su ETSI pareigūnais ir ETSI suinteresuotųjų subjektų atstovu (programos „3SI“ atstovu). ETSI nėra nustatęs jokių mechanizmų, panašių į CEN ir CENELEC mechanizmus, kuriais rengiant standartus ne pramonės III priedo organizacijoms būtų užtikrinamas struktūriškesnis vaidmuo, pavyzdžiui, nėra suteikęs oficialios teisės pareikšti nuomonę. 2021 m. vasarą per viešas konsultacijas dėl būsimos Komisijos standartizacijos strategijos veiksmų gairių[16] SBS išreiškė nepasitenkinimą ETSI įtraukumo procesu ir pažymėjo, kad *„ETSI iki šiol neskiria pakankamai išteklių ir biudžeto lėšų savo veiklos įtraukumui didinti“*[17]. Tai pakartojo ir dar kita MVĮ asociacija[18]. Panašią nuomonę atitinkamose pagal 24 straipsnį teikiamose ataskaitose perdavė ir kitos pagal Reglamentą finansuojamos organizacijos. Pavyzdžiui, ANEC 2019 m. ataskaitoje[19] teigiama: *„ETSI nenori stiprinti savo nuostatų dėl įtraukumo, nes mano, kad jo veikla atitinka Reglamentą. Vis dėlto III priedo organizacijos mano, kad ETSI veikla reikalavimų neatitinka.“* Panašiai teigia ir ECOS[20]: *„III priedo organizacijoms dalyvauti ETSI vykdomoje veikloje tebėra sudėtingiau negu kitų dviejų Europos standartizacijos organizacijų veikloje“.* Vienas iš dalykų, kurį jos nori pabrėžti, yra tai, kad proceso įtraukumas negali būti atsietas nuo balsavimo teisių, nes pramonės suinteresuotieji subjektai ETSI turi daugiau balsavimo teisių nei bet kurios kitos kategorijos suinteresuotieji subjektai ar institucija kartu sudėjus. ES valstybių narių nacionalinių standartizacijos institucijų ETSI balsavimo teisės sudaro apie 2 proc. Kitų ne

[16] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standartizacijos-strategija_lt.
[17] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-strategy/F2665680_lt.
[18] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Standardisation-Strategy/F2665677_lt.
[19] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44748?locale=lt.
[20] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44749?locale=lt.

pramonės suinteresuotųjų subjektų (pilietinės visuomenės, akademinės bendruomenės, mokslinių tyrimų įstaigų) balsavimo teises balsavimo atveju apskritai vos galima įvertinti kiekybiškai.

Į šiuos susirūpinimą keliančius klausimus dėmesį taip pat atkreipė tam tikrų kategorijų suinteresuotieji subjektai, ypač dėl prieinamumo, kai tam tikriems neįgaliųjų atstovams buvo sudėtinga suvokti šį procesą kaip įtraukų ir jie turėjo pasikliauti ryšiais su vartotojų asociacijomis. Nors iš esmės toks ryšys pasitelkiant vartotojų asociacijas neprieštarauja Reglamentui, vis dėlto, atsižvelgiant į įvairių kategorijų suinteresuotųjų subjektų išreikštą susirūpinimą, kyla klausimas, ar įtraukumui skiriama pakankamai dėmesio.

2.2.1 Mokslinių tyrimų įstaigos

Kalbant apie Reglamento 5 straipsnio 2 dalies ir 9 straipsnio įgyvendinimą, Europos standartizacijos organizacijų ataskaitose[21] pabrėžiama, kad buvo vykdoma įvairi veikla, kurioje dalyvavo mokslinių tyrimų organizacijos. Vis dėlto šiose ataskaitose nėra visiškai aiškiai apibūdintas šios veiklos veiksmingumas, t. y. jos poveikis konkrečių standartų priėmimui ar aktyvesniam dalyvavimui.

Be to, 2016 m. spalio mėn. CEN, CENELEC ir Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras (JRC) pasirašė bendradarbiavimo susitarimą, kuriuo siekiama mokslinius tyrimus ir inovacijas susieti su standartizacija, padėti numatyti standartizacijos poreikius ir juos suderinti su strateginiais prioritetais. 2021 m. spalio mėn. šis susitarimas buvo atnaujintas[22].

JRC taip pat bendradarbiavo su Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijos srityje (COST) asociacija įgyvendindamas Bendrą standartizacijos iniciatyvą: informavo ir rengė mokymus apie standartizacijos naudą moksliniams tyrimams ir inovacijoms, vykdomiems įgyvendinant COST projektus. Pasinaudodami šia sąsaja, CEN ir CENELEC nuo 2019 m. pateikė keletą mokymo modulių.

2.2.2 IRT priemonės

Europos standartizacijos organizacijos pranešė apie investicijas ir IRT priemonių naudojimą, kad būtų didinamas Europos standartizacijos sistemos efektyvumas ir sudarytos palankesnės sąlygos standartizacijos veiklai (pavyzdžiui, narių tarpusavio bendradarbiavimui, susitikimams, standartų rengimui, prieigai prie darbinių dokumentų ir standartizacijos leidinių, nuotoliniam bendravimui ir standartų tvirtinimui).

2.3 Nacionalinių standartizacijos institucijų ir Europos standartizacijos organizacijų bendradarbiavimas

Nacionalinės standartizacijos institucijos ir Europos standartizacijos organizacijos yra įdiegusios mechanizmus keitimuisi geriausia patirtimi palengvinti, pavyzdžiui, yra sudariusios patariamąsias grupes ir stebėsenos komitetus, rengia susitikimus ir teikia gaires. Visos trys

[21] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#article24.
[22] https://www.cencenelec.eu/news-and-events/news/2021/pressrelease/2021-10-21-jrc-cen-cenelec-renewed-cooperation/.

Europos standartizacijos organizacijos naudojasi keliomis priemonėmis, kad palengvintų ir pagerintų keitimąsi geriausia patirtimi tarpusavyje ir tarp nacionalinių delegacijų (pavyzdžiui, per ETSI rengiamus nacionalinių delegacijų vadovų susitikimus). Europos standartizacijos organizacijos taip pat bendradarbiauja vykdydamos veiklą, įskaitant švietimo, mokymo ir mokslinių tyrimų bei plėtros veiklą įvairiose su standartizacija susijusiose srityse, pavyzdžiui, CEN ir CENELEC vykdo bendrą mokymo standartizacijos srityje veiklą.

2021 m. pabaigoje keletas nacionalinių standartizacijos institucijų išreiškė susirūpinimą dėl savo vaidmens ETSI. Šiuo metu tarp ETSI ir kai kurių Europos nacionalinių standartizacijos institucijų vis dar vyksta diskusijos dėl jų pripažinimo strateginėmis standartizacijos partnerėmis.

2.4 MVĮ prieiga prie standartų (6 straipsnis)

Pagal Reglamento 6 straipsnio 3 dalį nacionalinės standartizacijos institucijos turi parengti metinę savo veiklos, kuria siekiama skatinti ir palengvinti MVĮ prieigą prie standartų ir galimybes dalyvauti standartų rengimo procese, ataskaitą. Be kita ko, tai apima ataskaitas apie keitimąsi geriausia patirtimi siekiant skatinti MVĮ dalyvavimą (Reglamento 6 straipsnio 2 dalis). Tyrime, kuriuo pagrindžiama ši ataskaita, pateikiama tiksli statistika šiuo klausimu[23] ir nurodomas nacionalinių standartizacijos institucijų, leidžiančių atstovauti susijusios kategorijos suinteresuotiesiems subjektams, skaičius, kaip parodyta toliau pateikiamoje lentelėje. Pavyzdžiui, pirmoji lentelėje nurodyta reikšmė (29/33) reiškia, kad iš 33 nacionalinių standartizacijos institucijų, susijusių su atitinkama Europos standartizacijos organizacija (t. y. CEN), 29 institucijos mažosioms ir vidutinėms įmonėms suteikia galimybę būti atstovaujamoms CEN.

Suinteresuotieji subjektai / ESO / metai	**CEN**				**CENELEC**				**ETSI**			
	2016 m.	**2017 m.**	**2018 m.**	**2019 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**	**2019 m.**	**2016 m.**	**2017 m.**	**2018 m.**	**2019 m.**
MVĮ	29/33	30/34	31/34	31/34	29/33	30/34	31/34	31/34	28/39	29/39	29/39	30/39
Vartotojai	25/33	24/34	25/34	25/34	20/33	20/34	22/34	22/34	26/39	27/39	27/39	27/39
Aplinkos suinteresuotieji subjektai	24/33	24/34	26/34	26/34	18/33	20/34	23/34	23/34	22/39	23/39	23/39	23/39
Socialinės srities suinteresuotieji subjektai	21/33	20/34	23/34	22/34	17/33	18/34	20/34	20/34	19/39	20/39	20/39	20/39

[23] https://doi.org/10.2873/504681.

Verta pažymėti, kad kai kuriais atvejais bendras susijusių nacionalinių standartizacijos institucijų skaičius yra daug didesnis už ES ir EEE šalių skaičių. Taip yra todėl, kad Europos standartizacijos organizacijos į savo standartų kūrimo procesus įtraukia nacionalines standartizacijos institucijas iš ES ir EEE nepriklausančių šalių.

Vienas iš stebėtinų šiame tyrime nurodytų dalykų yra tai, kad CEN ir CENELEC priklausančios nacionalinės standartizacijos institucijos *„2015–2019 m. už dalyvavimą standartizacijos veikloje MVĮ taikė vis daugiau specialių kvotų, o ETSI priklausančių nacionalinių standartizacijos institucijų atveju tokių specialių kvotų buvo taikoma vis mažiau“*. Šiuo klausimu 2019 m. ETSI ataskaitoje[24] taip pat teigiama: *„ETSI veikimas nėra grindžiamas nacionalinio delegavimo principu, todėl jos [MVĮ] tiesiogiai dalyvauja ETSI techninio organizavimo ir darbinėje veikloje remdamosi savo naryste ETSI <...>. Tik per viešo standartų patvirtinimo procesą šie suinteresuotieji subjektai turi per ETSI pateikti savo pastabas nacionalinėms standartizavimo institucijoms.“*

2.5 Viešosios valdžios institucijų dalyvavimas Europos standartizacijoje (7 straipsnis)

Kalbant apie Reglamento 7 straipsnio įgyvendinimą, į Komisijai teikiamas ataskaitas įtraukiama nedaug sisteminės ir oficialios informacijos apie viešosios valdžios institucijų dalyvavimą standartizacijos veikloje. Europos standartizacijos organizacijų ataskaitose[25] kaip tinkama veikla paprastai nurodomi Bendros standartizacijos iniciatyvos 4 ir 9 veiksmai[26]. Kadangi tikslių duomenų neturima, ateityje gali būti svarstoma galimybė taikyti stebėsenos priemonę.

2.6 Metinė Sąjungos darbo programa (8 straipsnis)

Pagal 8 straipsnį Komisija priima metinę Europos standartizacijos Sąjungos darbo programą[27]. Metinėje Sąjungos darbo programoje Komisija Europos standartizacijos organizacijoms nustato standartų ir standartizacijos leidinių rengimo kryptį ir pateikia gaires, kaip stiprinti mažųjų ir vidutinių įmonių, taip pat visuomeninių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą šiame procese. Šis dokumentas laipsniškai rengiamas taip, kad jame būtų nurodomi ES politikos prioritetai, kad iš politikos formuotojų perspektyvos būtų galima įvertinti veiksmų kryptį ir lūkesčius, taip pat standartizacijos suinteresuotiesiems subjektams pateikti geresnes įgyvendinimo gaires.

2.7 Standartizacijos prašymai (10 straipsnis)

2015–2019 m. Komisija pateikė 35 standartizacijos prašymus, o 2020 m. – dar devynis. Iš šių 44 standartizacijos prašymų šeši (13,6 proc.) buvo atmesti. Europos standartizacijos organizacijos dažnai nurodydavo toliau išvardytas standartizacijos prašymų atmetimo

[24] https://ec.europa.eu/docsroom/documents/44751?locale=lt.
[25] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#annual.
[26] 4 veiksmas: nacionalinių valdžios institucijų informuotumo apie standartizaciją didinimas; 9 veiksmas: visų suinteresuotųjų subjektų įtraukumas, santykių skaidrumas ir veiksmingas dalyvavimas Europos standartizacijos sistemoje.
[27] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#annual.

priežastis: nesutarimas dėl tam tikrų prašomų parengti standartų; nesutarimas dėl kai kurių į standartizacijos prašymą įtrauktų reikalavimų; nesutarimas dėl to, ar tam tikros prašomos techninės specifikacijos reikalingos konkrečiam esminiam reikalavimui pagrįsti; nesutikimas su nustatytais prašomų parengti standartų pateikimo terminais.

Standartizacijos prašymų atmetimas gali daryti didelį poveikį: i) sąžiningos ir veiksmingos vidaus rinkos veikimo užtikrinimui; ii) pramonės sektorių konkurencingumui; iii) visuomeninių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui ir iv) Sąjungos technologiniam suverenumui. Taip pat gali susiklostyti padėtis, kai remiamasi ne ES standartais, o tokiais atvejais gali būti neaišku, kokiu mastu užtikrintas įtraukus procesas.

Kalbant apie standartizacijos prašymų vykdymą, taip pat pasitaikė atvejų, kai CEN priėmė standartizacijos prašymą, tačiau buvo įgyvendinta tik jo dalis[28].

2.7.1 Komisijos parama vykdant standartizacijos prašymus (darnieji standartai)

Iki 2018 m., siekiant padėti Europos standartizacijos organizacijoms patikrinti, ar Europos darniųjų standartų projektai atitinka Komisijos prašymą, buvo sudaryta paslaugų sutartis („Naujojo požiūrio konsultantai“). Pagal šią sutartį *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* nuorodų į standartizacijos leidinius paskelbta nedaug ir susikaupė daug nepaskelbtų nuorodų į standartus. 2017 m. kovo mėn. į Komisijos vidaus duomenų bazę buvo įtraukti 596 Europos standartizacijos organizacijų pateikti nesutvarkyti Europos darnieji standartai. Siekdama užtikrinti veiksmingas Reglamento įgyvendinimo paslaugas, Komisija paragino sudaryti naują paslaugų sutartį[29] („Darnieji standartai“). Įgyvendindama naująją sistemą Komisija skyrė dėmesio kai kurių praeityje nustatytų problemų sprendimui ir galimybėms užtikrinti:

- savanorišką Europos standartizacijos organizacijoms teikiamų paslaugų pobūdį, be kita ko, pagal ankstesnę Naujojo požiūrio konsultantų sistemą;
- aiškų funkcijų atskyrimą – konsultantai nerengia ir neveda derybų dėl Europos darniųjų standartų turinio, o daugiausiai dėmesio skiria vertinimui, ar Europos darnieji standartai atitinka ES teisės reikalavimus;
- sektorių paslaugų, skirtų konsultacijoms dėl naujų abejonių, klausimų ar problemų, kurių gali kilti rengiant Europos darniuosius standartus, prieinamumą ir
- Komisijos vaidmenį priimant galutinį sprendimą nuorodas į Europos darniuosius standartus paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Komisija darniųjų standartų konsultantų darbą organizavo taip, kad Europos darniųjų standartų rengimas nebūtų vilkinamas.

Nuo 2021 m. gruodžio mėn., kai pradėjo veikti darniųjų standartų konsultantų sistema, neįvertintų ir sutvarkytų Europos darniųjų standartų, kuriuos Europos standartizacijos organizacijos pateikė tam, kad nuorodos į juos būtų paskelbtos *Europos Sąjungos*

[28] Laivų įrenginių direktyvos 2014/90/ES atveju CEN priėmė standartizacijos prašymą Nr. M/557, tačiau atsakingas techninis komitetas jo neįgyvendino dėl žarnų.
[29] https://ec.europa.eu/growth/content/technical-assistance-area-harmonised-standards_en.

oficialiajame leidinyje, skaičius sumažėjo iki vos dviejų 2018 m. ir penkių 2019 m. Šiuo metu laukiama, kol dėl šių standartų bus priimtas Komisijos sprendimas.

2021 m. gruodžio 9 d. Komisijos rangovas, vadovaujantis darniųjų standartų konsultantų vykdomai veiklai, buvo gavęs 3 312 prašymų įvertinti, ar Europos standartizacijos organizacijų parengti Europos darniųjų standartų projektai atitinka 21 ES teisės aktą. Iš jų 2 944 prašymai buvo įvertinti, o 368 prašymai neatitiko reikalavimų[30]. Visuose sektoriuose tik 27,58 proc. darniųjų standartų įvertinimų buvo teigiami[31], visų pirma dėl neatitikties ES teisei. Iš to matyti, kad rengiant standartus, pvz., techniniuose komitetuose, reikia įdėti daugiau darbo, kad jis būtų labiau suderintas su politikos ir teisiniais reikalavimais.

2.7.2 Europos darniųjų standartų rengimas ir nuorodų į juos skelbimas

2016 ir 2017 m. suinteresuotieji subjektai kėlė vėlavimo paskelbti nuorodas į tam tikrus Europos darniuosius standartus klausimą. Todėl Komisija nuo 2018 m. stebi įvairius šio proceso etapus, o šioje ataskaitoje pateikiami ir susiję 2020 m. rezultatai.

2018–2020 m. Komisijai buvo pateikti **1 247 Europos darnieji standartai**, kuriais prisidedama prie ES teisės aktų įgyvendinimo. Iš jų **238** buvo pakartotinai pagal naujus reglamentus pateikti esami Europos darnieji standartai. Todėl iš viso buvo pateikti **1 009** nauji standartai, įskaitant **76** pataisytus ir **267** pakeistus standartus.

Toliau šioje ataskaitoje pateiktoje analizėje daugiausiai dėmesio skiriama naujiems pateiktiems standartams, kurie pagal metus ir pagal Europos standartizacijos organizacijas suskirstyti taip:

Pateikti Europos darnieji standartai	2018 m.	2019 m.	2020 m.	Iš viso
CEN	231	216	129	576
CENELEC	134	161	104	399
ETSI	8	11	15	34
Iš viso	373	388	248	1 009

Iki 2021 m. gruodžio 9 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* buvo paskelbtos nuorodos į **576** Europos darniuosius standartus, **17** nuorodų į standartus šiuo metu ketinama paskelbti, **371** standartas nepriimtas, o dėl **45** standartų dar nepriimtas sprendimas.

Remiantis Komisijos vidaus duomenų bazėmis, kurios susietos su Europos standartizacijos organizacijų IT priemonėmis, nuo tada, kai CEN, CENELEC arba ETSI priima Europos darnųjį standartą, iki oficialaus pateikimo Komisijai, kad nuoroda į jį būtų paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, vidutiniškai praeina 100 dienų. Tai reiškia, kad Europos standartizacijos organizacijoms gali prireikti daugiau kaip trijų mėnesių Komisijai pateikti viešai paskelbtą standartą (t. y. tokį standartą, kurį galima įsigyti), kad Komisija galėtų pradėti

[30] Pvz., todėl, kad šie prašymai buvo nesusiję su Europos darniaisiais standartais arba buvo pertekliniai.
[31] Pastaba. Vienas standartas vertinamas 2–4 kartus ir rengiant šią statistiką kiekvienas kartas skaičiuojamas atskirai, todėl pateiktas skaičius neatspindi vėlesniu etapu pateiktų neigiamų įvertinimų.

vertinti ir tvarkyti Europos darnųjį standartą ir kad po to nuorodą į jį būtų galima paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*[32]. Dėl tam tikrų išskirtinių atvejų vidutinis laikas (toliau pateikiamoje lentelėje nurodytas skliausteliuose) yra daug ilgesnis[33].

Laiko (dienomis) nuo standartų priėmimo ESO iki jų pateikimo Komisijai mediana (ir vidurkis)	**2018 m.**	**2019 m.**	**2020 m.**	**Iš viso**
CEN	75 (115)	105 (199)	70 (91)	83 (141)
CENELEC	218 (424)	189 (1 374)	82 (481)	186 (822)
ETSI	29 (27)	49 (58)	20 (29)	28 (38)
Iš viso	109 (224)	117 (683)	75 (251)	100 (407)

Kalbant apie pačios Komisijos atliekamą Europos darniųjų standartų tvarkymą, laiko, kuris praeina nuo tada, kai Europos standartizacijos organizacijos pateikia standartą, iki tada, kai Komisija nuorodą į tą standartą paskelbia *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*[34], mediana (vidurkis) nuolat mažėjo, kaip parodyta toliau pateiktoje lentelėje. 2019 m. Komisijos vykdomas tvarkymas truko ilgiau, nes buvo pakeistas paskelbimo metodas (nuorodas į standartus pradėta skelbti nebe *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* C serijoje, o L serijoje), todėl šiems pokyčiams įgyvendinti prireikė pereinamojo prisitaikymo laikotarpio. Nuo tada Komisija savo procesų trukmę gerokai sutrumpino. 2020 ir 2021 m. Komisija pasiekė geresnių rezultatų negu 2018 m. (kai nuorodos į Europos darniuosius standartus *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* vis dar buvo skelbiamos pagal jų paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* C serijoje procedūras).

	2018 m.	**2019 m.**	**2020 m.**	**2021 m.**
Laiko (dienomis) nuo standartų pateikimo Komisijai iki jų paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* mediana (ir vidurkis)	238 (298)	292 (322)	228 (231)	108 (121)

2.8 Oficialūs prieštaravimai (11 straipsnis)

2015–2019 m. pagal Reglamento 11 straipsnio nuostatas iš viso buvo pateikta 20 oficialių prieštaravimų dėl konkrečių Europos darniųjų standartų. Dar trys buvo pateikti 2020 m.[35] Vidutinė oficialaus prieštaravimo nagrinėjimo trukmė (t. y. laikas nuo jo pateikimo iki atitinkamo sprendimo priėmimo) – 1 084 dienos, t. y. treji metai.

[32] Komisija negali pradėti savo Europos darniųjų standartų vidaus tvarkymo procedūrų, kol Europos standartizacijos organizacijos tų standartų Komisijai nepateikia oficialiai.

[33] CENELEC atveju didelį skirtumą lėmė tai, kad tam tikri seni standartai ir susiję naujesni pakeitimai pateikti kartu. Kadangi kai kurie iš tų senų standartų buvo sukurti dar XX m. dešimtajame dešimtmetyje, skaičiuojant vidurkį atsižvelgiama į vėlavimą pateikti standartus, todėl rezultatai yra neobjektyvūs. Visų pirma, dauguma standartų, dėl kurių susidaro toks didelis vėlavimas, gali būti susieti su leidiniais, rengiamais remiantis Komisijos teikiamais standartizacijos prašymais, susijusiais su ekologinio projektavimo teisės aktais.

[34] Šis laikotarpis apima visą laiką, kurio Komisijai reikia, kad ji pirmiausia įvertintų Europos standartizacijos organizacijų pateiktus Europos darniuosius standartus ir paskui atliktų vidaus procedūrą, po kurios Europos darnieji standartai paskelbiami Oficialiajame leidinyje.

[35] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en#objections.

2.9 Suinteresuotųjų subjektų organizacijų informavimas (12 straipsnis)

Komisija yra sukūrusi specialų tinklalapį[36], skirtą 12 straipsnyje nurodytiems informaciniams pranešimams teikti.

2.10 IRT srities techninės specifikacijos (13 ir 14 straipsniai)

Daugumą iš dažniausiai naudojamų IRT srities techninių specifikacijų pastaruoju metu parengė privatūs forumai ir konsorciumai. Reglamento 13 straipsnyje Komisijai leidžiama nustatyti IRT srities technines specifikacijas, kurios gali būti nurodomos vykdant viešuosius pirkimus. Taip sudaromos sąlygos užtikrinti didesnę konkurenciją šioje srityje ir sumažinama susisaistymo su privačiomis sistemomis rizika. Tinkamas sąrašas skelbiamas Komisijos interneto svetainėje[37].

Be to, taikant bendrus IRT standartus užtikrinamas sąveikumas. Tai tampa vis svarbiau, nes sujungiama vis daugiau įrenginių. 2016 m. Komunikate dėl IRT standartizacijos prioritetų[38] Komisija pasiūlė standartų nustatymo išteklius ir bendruomenes sutelkti į penkias prioritetines sritis. IRT standartų svarba dar kartą buvo pabrėžta 2020 m. Pramonės strategijoje[39].

Įsteigta Europos įvairių suinteresuotųjų subjektų IRT standartizacijos platforma[40], kurios paskirtis – teikti konsultacijas Komisijai su IRT standartizacijos politikos įgyvendinimu (įskaitant prioritetų nustatymą) ir specifikacijų rengimu susijusiais klausimais. Buvo nustatyta daugiau kaip 150 veiksmų, kurie suskirstyti į temines sritis.

3 Europos standartizacijos sistemos finansavimas (15, 16 ir 17 straipsniai)

Europos standartizacijos organizacijų ir III priedo organizacijų veiklai teikiamo ES finansavimo tvarka apibrėžta Reglamento 15, 16 ir 17 straipsniuose.

2015–2019 m. ES dotacijos standartizacijos veiklai siekė apie 105,3 mln. EUR (85 mln. EUR skirta Europos standartizacijos organizacijoms ir 20 mln. EUR – III priedo organizacijoms). ES ir ELPA bendrai finansuoja dalį šių organizacijų išlaidų ir veiklos. Dotacijos teikiamos kaip dotacijos veiklai ir dotacijos veiksmams. Dotacijomis veiklai prisidedama prie veiklos biudžeto, kad būtų galima įgyvendinti metines darbo programas, kuriose nurodoma kiekvienais metais planuojama veikla, atitinkanti Komisijos standartizacijos tikslus. 2015–2019 m. dotacijos veiklai buvo skirtos įvairiai einamajai veiklai. Dotacijomis veiksmams buvo finansuojama konkreti veikla, kuria prisidedama prie ES teisės aktų ir politikos įgyvendinimo. 2019 m. dotacijos veiksmams sudarė 66 proc. ES finansavimo, skirto Europos standartizacijos organizacijoms ir III priedo organizacijoms. Finansuojamos veiklos įgyvendinimą Komisija stebi remdamasi Europos standartizacijos organizacijų teikiamomis ataskaitomis.

---

[36] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en.
[37] https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/ict-standardisation/ict-technical-specifications_en.
[38] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52016DC0176.
[39] https://ec.europa.eu/growth/industry/policy_en - industrial-strategy-2020.
[40] https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2758.

Iš Europos standartizacijos organizacijų pagrindinis gavėjas buvo CEN, kuriam 2015–2019 m. buvo skirta apie 71 proc. viso Europos standartizacijos organizacijoms suteikto finansavimo. Po to – ETSI (22 proc.) ir CENELEC (7 proc.). Bendros viso ES finansavimo, skirto Europos standartizacijos organizacijų dotacijoms veiklai ir dotacijoms veiksmams, dalys per ataskaitinį laikotarpį iš esmės nesikeitė.

III priedo organizacijoms skiriama finansine parama siekiama didinti jų atitinkamų interesų grupių įtrauktį į standartų rengimo procesą. Apskritai per pastaruosius penkerius metus ši parama padidėjo. 2015–2019 m. didžiausia viso III priedo organizacijoms suteikto ES finansavimo dalis buvo skirta SBS ir ANEC (atitinkamai 42,5 ir 34,5 proc.). ECOS skirta 15,7 proc., o ETUC – 7,3 proc. viso finansavimo.

Siekdama supaprastinti Europos standartizacijos sistemos finansavimą ir mažinti administracinę naštą, 2015 m. Komisija pradėjo taikyti fiksuotosios sumos mechanizmą, skirtą tam tikroms išlaidoms (pavyzdžiui, susijusioms su reikalingomis darbo dienomis arba patiriamomis kelionių išlaidomis) pagal dotacijų susitarimus finansuoti. Šis mechanizmas padėjo sumažinti administracinę naštą, susijusią su būtinybe pagrįsti ir registruoti kiekvieną konkretų tokių išlaidų atvejį. Vis dėlto iš atliktos analizės matyti, kad paramos gavėjams ir toliau kilo neaiškumų dėl galimiems auditams reikalingų dokumentų.

Dėl ataskaitų teikimo reikalavimų suinteresuotieji subjektai mano, kad tam tikras šių ataskaitų teikimas apsunkina veiklą. Daugiausiai laiko prireikia veiksmų planams ir dotacijų veiklai ataskaitoms parengti, todėl nuo 2015 m. šiek tiek padidėjo darbo dienų, reikalingų užduotims atlikti, skaičius. Vis dėlto, nors iš Europos standartizacijos organizacijų pateiktų duomenų matyti, kad vidutinis laikotarpis, kurio reikia pasiūlymams dėl dotacijų veiksmams parengti, pailgėjo, vidutinis laikotarpis, reikalingas ataskaitoms dėl dotacijų veiksmams pateikti, sutrumpėjo.

4 Išvados

Iš šios antrosios ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Reglamento (ES) Nr. 1025/2012 įgyvendinimo matyti, kad Europos standartizacijos sistema kai kuriais aspektais, pavyzdžiui, dėl naujų IT priemonių, pagerėjo, tačiau dar yra ką tobulinti įvairiose srityse. Tai visų pirma pasakytina apie tokius aspektus kaip įtraukumas, nacionalinių standartizacijos institucijų vaidmuo Europos standartizacijos sistemoje ir Europos darniųjų standartų pateikimo Komisijai laikas, kaip apibūdinta pirmiau.

Kalbant apie standartų ir standartizacijos leidinių tvarkymo laiką, nors Komisija pastaruoju metu stengiasi gerokai sutrumpinti priėmimo laiką, reikalingą Europos darniesiems standartams paskelbti, tiek Europos standartizacijos organizacijos, tiek Komisija turi toliau siekti didinti veiksmingumą.